

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Mgr. Silvie Quisová, Ph.D.
silvie.quisova@fvp.slu.cz

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

POŽADAVKY:

- 1) 2 kazuistiky – 2 klienti s různou problematikou**
  - v rozsahu min. 2-3 normostrany teorie + 2-3 normostrany strukturovaná kazuistika, včetně vztahové mapy**
  - odevzdávat do IS**
- 2) 1 výstup během semináře s rozpracovanou kazuistikou, 1 konzultace s vyučujícím**

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

**HRABAL, V. Diagnostika:
pedagogickopsychologická diagnostika žáka s
úvodem do diagnostické aplikace statistiky. 2002**

**QUISOVÁ, S. Kazuistický seminář - studijní opora
2017**

**HUČÍK, J. HUČÍKOVÁ, A. Kazuistika v sociálnej
práci. 2009**

**HUČÍK, J. HUČÍKOVÁ, A. Kazuistika ve speciálnej
pedagogike. 2008**

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

**MIOVSKÝ, M. Kvalitativní přístup a metody
v psychologickém výzkumu. 2006**

HENDL, J. Kvalitativní výzkum. 2005

**HADJ-MOUSSOVÁ, Z. Diagnostika:
pedagogickopsychologické poradenství II. 2002**

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

LEVICKÁ, J. Kazuistický seminár zo sociálnej práce. Trnava: Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity, 2004.

OLÁH, M., SCHAVEL, M. Sociálne poradenstvo a komunikácia. Prešov: PU Prešov, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, 2006

GABURA, J., MYDLÍKOVÁ, E. et.al. Vedenie sociálneho prípadu. Bratislava: Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov. 2004.

MUSILOVÁ, M. Případová studie jako součást pedagogické praxe. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého, 2003.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

SLOWÍK, J. Kazuistický příběh. In Speciální pedagogika. Praha: GRADA, 2007.

DISMAN, M. Jak se vyrábí sociologická znalost.

BAŠTECKÁ, B. Klinická psychologie v praxi.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

KAZUISTIKA

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

K prvním případovým studiím patří Freudovy *Studie o hysterii*, které vstoupily do historie a byly spojeny s přelomovými událostmi psychologie a psychiatrie. Stejně jako případové studie Lurija, které významně ovlivnily oblast kognitivní psychologie. Současná moderní klinická psychologie se bez případových studií neobejde. (Miovský, 2006)

https://www.youtube.com/watch?v=2apPdV_A_DA

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Definice pojmu kazuistika se v různé literatuře rozchází. Nejčastěji se odvozuje od latinského slova *casus* (případ, událost, náhoda), který znamená vyčerpávající popis, analýzu určitého případu, jeho genezi a konfrontaci s ním. Kazuistika se využívá v lékařství, psychologii, právní vědě, méně pak v sociologii, kde se více využívá případová studie, tzv. *case study*, která však většinou neobsahuje aktuální intervence v případě. (Hučík, Hučíková, 2009)

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Hartl a Hartlová (2004) vymezují pojem **kazuistika** jako popis jednotlivého případu, např. vznik, průběh a vyléčení duševního onemocnění. Kazuistika se může týkat jak jedince tak skupiny lidí nebo instituce. Kazuistika slouží jako pomoc a porovnání pro podobné případy. Dále je kazuistika definována jako didaktický postup používaný hlavně při profesní přípravě dospělých. Kazuistika se může stát i prostorem pro volnější uplatňování všeobecných pravidel, např. morálních, s přihlédnutím ke konkrétní situaci jednotlivce.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Strieženec (in Hučík, Hučíková, 2009) definuje kazuistiku jako ucelenou zprávou o jednotlivém případě. Jde o popis a rozbor jednotlivého případu na základě kompletní písemné dokumentace nebo jiných zprostředkovaných informací a vlastního zkoumání.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Vašek (2002) v rámci speciální pedagogiky zařadil kazuistiku mezi výzkumné metody zaměřené na podrobné zkoumání reprezentativních jednotlivců a na dělání závěrů. Cílem analýzy kazuistik je poukázání na to, co je společné a čím se od sebe liší, včetně pojmenování příčin odlišností.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Dle Vančové (2005, s.9) „kazuistika umožňuje hloubkovou analýzu a interpretaci fenoménů týkajících se daného případu, vyslovení diagnostických a prognostických závěrů, poznání diagnostických závěrů jiných odborníků umožňuje relativní odpoutání se od subjektivního posuzování případu, pomáhá hledat řešení či intervenci díky odkazům na podobné případy, pomáhá určit specifické, jedinečné znaky, vlastnosti zkoumaného jednotlivce. Kazuistická metoda má v diagnostice významné postavení“.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Souhrnně tedy kazuistika znamená:

- **popis konkrétního případu, který obsahuje obtíže, průběh práce a postupy použité na odstranění klientových obtíží;**
- **didaktická metoda, která se využívá při přípravě odborníků;**
- **pracovní postup odborníků v tzv. pomáhajících profesích, který vede ke zpětné kontrole správnosti jednotlivých kroků;**
- **vědeckovýzkumná metoda používaná v empirickém výzkumu, která je založená na vědecké analýze konkrétního případu.**

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Případová studie je souhrnně zpracovaná zpráva o konkrétním případě jednotlivce. Jedná se o vědeckou analýzu všech dostupných písemných i jiných materiálů o daném jedinci, která poukazuje na determinanty vývoje případu a kauzální souvislosti, diagnosticky zhodnocuje celý případ a formuluje závěry. (Hučík, Hučíková, 2009)

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Rozdíl mezi kazuistikou a případovou studií je především v cíli a čase použití výsledků. Zatímco kazuistika se zabývá i krátkodobým zhodnocení případu a sleduje průběžný vývoj případu za účelem zhodnocení dosud přijatých opatření a navržení nových, případová studie hloubkově analyzuje ukončený případ ve všech souvislostech a vyvozuje závěry pro podobné případy. Celkově však převažují společné body kazuistiky a případové studie a to v:

- komplexní analýze všech dostupných materiálů o případu,
- orientace na problém,
- hledání optimálního řešení. (Levická in Hučík, Hučíková, 2009)

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Kazuistika je metoda, při které se shromažďují, analyzují všechny dostupné písemné materiály a systematicky se podrobně zkoumá jedinec prostřednictvím pozorování, rozhovorů, experimentů a vlastního zkoumání výsledků činnosti za účelem systematické a jejich klinického a didaktického využití. Získané poznatky o daném jedinci však nelze v žádném případě zevšeobecňovat.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

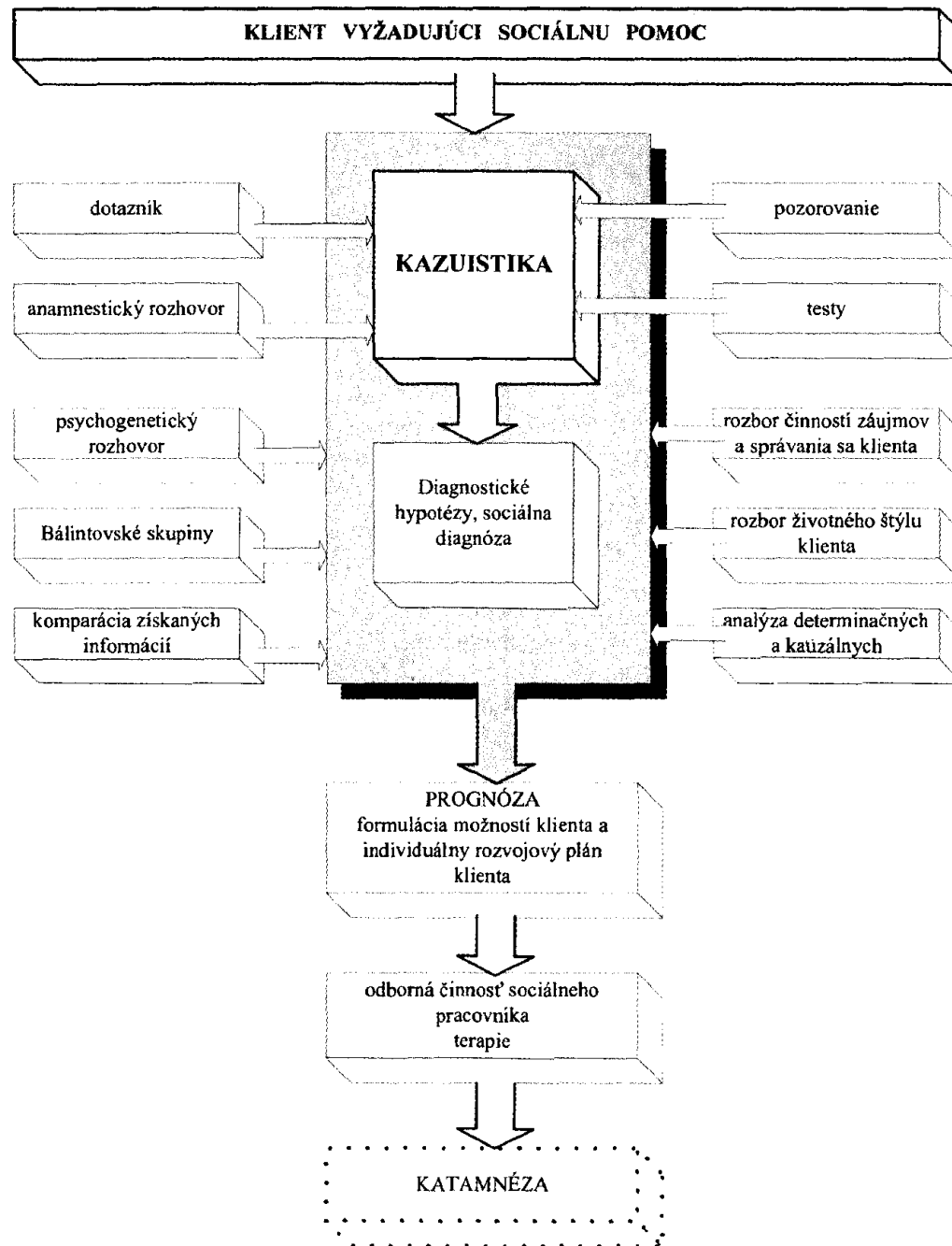
Případovou studií se dle Miovského (2006) rozumí typ výzkumu v rámci kvalitativního výzkumu, kdy v centru pozornosti je případ, tj. objekt výzkumného zájmu, kterým může být osoba, skupina, organizace atd. Případ může být chápán v mnohem větší šíři, důležité je, aby byl případ řádně definován, ohraničen a aby způsob výzkumné práce odpovídal základním pravidlům práce s případovou studií. Práce na případové úrovni zdůrazňuje komplexní povahu zkoumaných fenoménů, zohledňuje souvislosti jednotlivých oblastí, kterých se případ dotýká, včetně jeho historicko-biografického pozadí. Jsou rozlišovány varianty strategií případové studie: osobní (jednopřípadová) studie, studie rodiny, komunity, sociálních skupin, organizací a institucí a zkoumání programů, událostí, rolí atd. Zvláštní variantou případové studie je životní příběh či životní historie.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Hučík a Hučíková (2009, s.51) definovali pro potřeby sociální práce kazuistiku jako „vědeckou, převážně preventivní kvalitativní metodu, která spočívá v dlouhodobém, podrobném zkoumání pracovního postupu, pravdivého popisu a rozboru konkrétního sociálního případu (jednotlivce, skupiny, komunity), při kterém se shromažďují, třídí a analyzují informace ze všech dostupných materiálů doplněných především psychogenetickým kazuistickým rozhovorem s vyvozením diagnostických, terapeutických, pracovních hypotéz a závěrů za účelem rozpoznání příčin problémů a účinné podpory řešení sociálních případů.“

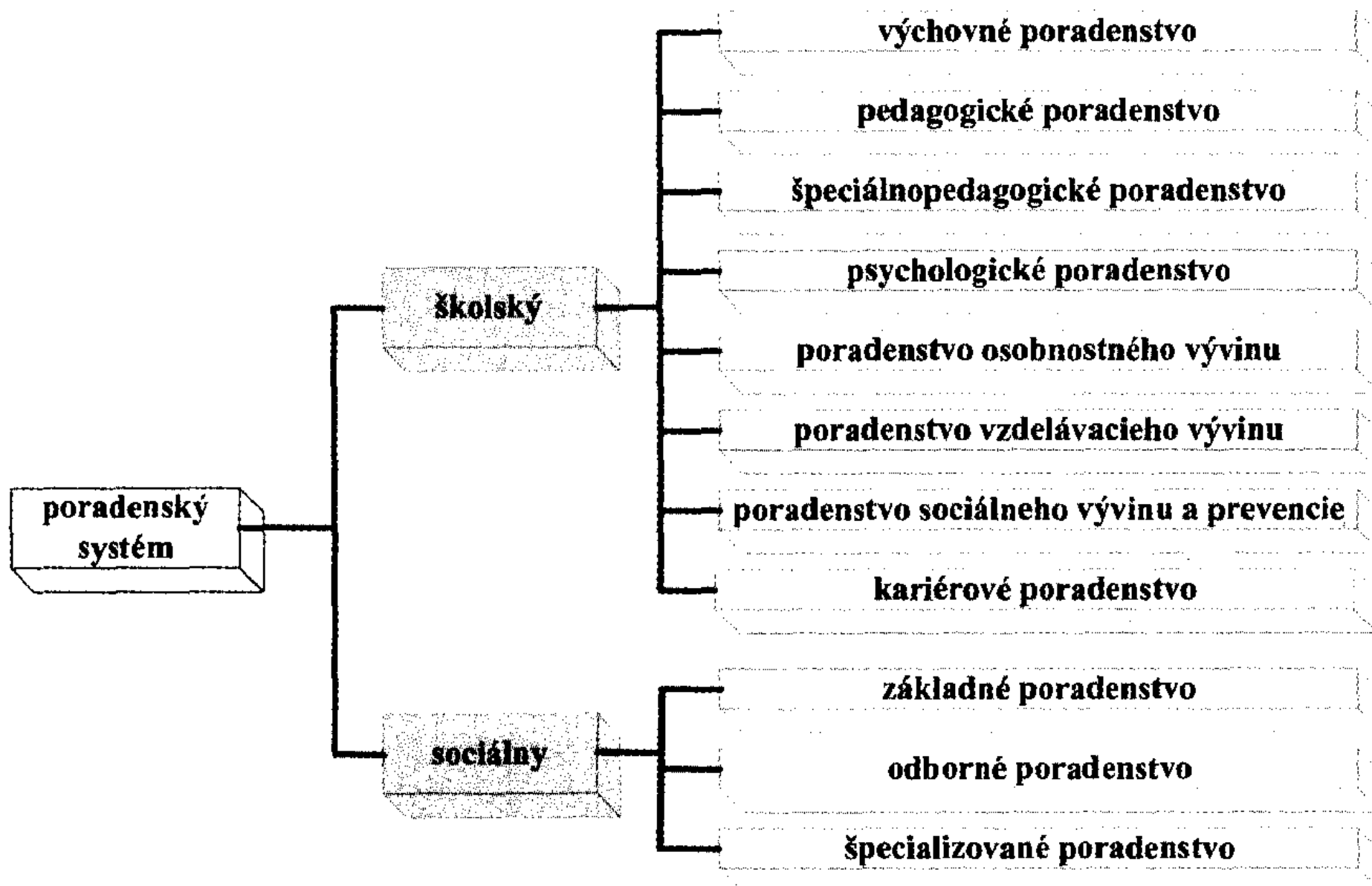
KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Využití kazuistiky v sociální diagnostice

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Využití kazuistiky v poradenském procesu

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Cíle kazuistiky:

1. Objektivní pohled na osobnost člověka díky komplexnímu přístupu.
2. Rozeznání potenciálních možností klienta s prognózou jeho úspěšné socializace.
3. Optimalizace sociální práce, která spočívá v pohotovém rozpoznání problémů klienta a poskytování účinné pomoci po celou dobu sociálního procesu.
4. Ověření efektivity sociální práce, do jaké míry je používání vybrané metodiky účinné a optimální.
5. Vysvětlení příčinnosti některých fenoménů a interakcí.
6. Definování specifických znaků typických pro určitý problém.
7. Definování odlišnosti a originality jednotlivého případu.
8. Návrhy nových způsobů intervence. (Gabura, Pružinská, 1995)

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Kazuistika je využívána v různých vědních oborech, např. sociologii, medicíně, ekonomice, pedagogice, psychologii, sociální práci apod., a proto má i specifické cíle významy a oblasti využití. Etnografická kazuistika podává komplexní a dynamický obraz o sledované sociální skupině a využívá k tomu hlediska samotných účastníků děje. V medicíně jde o popisy jednotlivých případů nemoci, při kterých vytváří odborný souhrn klinických pozorování jejích příčin, průběhu a léčení s následným praktickým i teoreticko–odborným využitím.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Kazuistika je využívána i v případech průmyslových, obchodních nebo jiných konfliktů, poruch zařízení apod. V oblasti kriminologie a práva kazuistiky objevují a vylučují výsledky lidských interakcí a jejich podstatných charakteristik jako důležitý zdroj ilustrace, poznávání a objektivizace jednotlivých údajů a vyvození závěrů. Ve vzdělávání obecně má kazuistika nezastupitelné místo na dokreslení rozhodování v rámci individuální péče v oblasti výchovy a vzdělávání jednotlivců se speciálně-vzdělávacími potřebami. (Hučík, Hučíková, 2009)

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

VÝZKUM

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Přednosti kvalitativního výzkumu

Získává podrobný popis a vhled při zkoumání jedince, skupiny, události, fenoménu.

Zkoumá fenomén v přirozeném prostředí.

Umožňuje studovat procesy.

Umožňuje navrhnout teorie.

Dobře reaguje na místní situace a podmínky.

Hledá lokální (idiografické) příčinné souvislosti.

Pomáhá při počáteční exploraci fenoménu.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Nevýhody kvalitativního výzkumu

Získána znalost nemusí být zobecnitelná na populaci a do jiného prostředí.

Je těžké provádět kvalitativní predikce.

Je obtížnější testovat hypotézy a teorie.

Analýza dat i jejich sběr jsou často časově náročné etapy.

Výsledky jsou snadněji ovlivněny výzkumníkem a jeho osobními preferencemi.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Kvalitativní výzkum má šest etap:

1. etapa: plán a projekt - výběr problému, výběr teoretického východiska, výběr metody, výběr vzorku,
2. etapa: sběr dat (rozhovor, pozorování, dokumenty, videozáznam atd.),
3. etapa: kategorizace – kódování,
4. etapa: třídění, analýza, identifikace a definování problému,
5. etapa: v případě objevení nových skutečností je nutné se vrátit do 3. etapy a upravit kategorizační systém a kódování,
6. etapa: interpretace a prezentace výsledků.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Pokud je metoda kazuistiky použita pro vědeckovýzkumné účely nebo v rámci závěrečné práce studenta vysoké školy, je nutné doplnit strukturu kazuistiky o metodologický úvod:

- výběr problému (sledování hlavního problému, případně i částečných problémů) a stanovení cílů,
- zdůvodnění výběru kazuistiky jako metody vhodné pro řešení stanoveného problému,
- výběr a zdůvodnění výběru případu,
- popis způsobu získávání empirických dat (např. rozhovor, pozorování, apod.),
- popis způsobu zpracování empirických dat (např. způsob kvalitativní analýzy dat, kategorizačně kódovací systém atd.),
- popis struktury kazuistiky.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Vyslovení diagnostických a poznání prognostických závěrů jiných odborníků umožňuje relativní odpoutání se od subjektivity posuzování případu, pomáhá hledat řešení nebo intervence díky odkazům na jiné podobné případy, pomáhá určit specifické, jedinečné znaky, vlastnosti zkoumaného jednotlivce.

Kazuistika má v diagnostice významné postavení.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Získané poznatky o daném jednotlivci zpracované ve formě kazuistiky nebo případové studie však nemůžeme v žádném případě zevšeobecňovat!

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

DRUHY KAZUISTIK: dle zaměření

- sociální
- psychologická
- lékařská
- sociologická
- kriminologická
- právní
- etnografická
- pedagogická
- speciálně-pedagogická
- jiná

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

DRUHY KAZUISTIK: dle účelu

- klinická
- učebnicová
- publikační

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

DRUHY KAZUISTIK: dle zpracování a prezentace

- opis historie případu (case history)
- studium a rozbor případu (case study)
  - komplexní

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

DRUHY KAZUISTIK: dle komplexnosti informací

- částečná, parciální
- celková, komplexní

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

DRUHÝ KAZUISTIK: dle zpracování

- volná
- strukturovaná

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Styl kazuistiky:

- Jde o naučný literární útvar, který by měl informovat a odborně poučit.
  - Nutné používat správnou terminologii.
- Jazyková stránka: jasná, srozumitelná, konkrétní a přesná, nemá být rozvláčná.
  - Je psaná naučným (odborným) stylem a zprostředkovává odborné informace a vědecké poznatky.
- Charakteristickým rysem je objektivnost.
  - Slova se používají ve 3. osobě.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Diagnostické postupy:

- Rozhovor
- Anamnéza
- Osobní historie
- Pozorování
- Dotazníky, testy
- Projektivní testy
- Analýza produktů

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Další prameny:

lékařská dokumentace, zápisy z terapie, zápisy ze supervize, intervize atd.; autobiografie, deníky, memoáry, životopisy, korespondence;

případová akta státní správy (vyšetřovací a soudní spis, dokumentace z průběhu výkonu trestu atd.); rekonstrukce historie rodiny, rodu atd.;

historie organizace, dokumenty o vzniku a existenci organizace, zápisy z porad, výroční zprávy atd.; rozhovory, ohniskové skupiny, pozorování a další metody, které jsou relevantní prostředím a možnostem. (Miovský, 2006)

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Při získávání relevantních dat pro posouzení případu není vždy nutné zjistit všechny údaje (záleží na povaze případu, cíli kazuistiky apod.), někdy to ani není možné. Pro zdatného výzkumníka **může být významné i to, že některá data nelze zjistit a především pak, proč je nelze zjistit.** Některá data mohou být **neúplná či různým způsobem zkreslená.** I tato data se mohou stát zdrojem informací, kdy umožňují výzkumníkovi odhalit to, co nebylo přímo řečeno, odhalit skryté skutečnosti. (Miovský, 2006)

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Chybějící údaje jsou často ty, které mají soukromý nebo citlivý charakter (intimní, hanlivý apod.), a přestože by mohly sloužit k pochopení problému, není možné tyto údaje získat. Např. jedinec odmítne tyto údaje sdělit nebo si je nepamatuje, rodiče jedince už nežijí (případně nechtějí údaje sdělit, nepamatují si je apod.), zdravotní dokumentace není k dispozici, školní dokumentace je skartovaná apod. Co se týká výpadku paměti nebo výběru uchovaných vzpomínek, např. u rodičů o vývoji dítěte a důležitých událostech v jeho životě, mohou tato data vypovídat o zájmu rodiče o dítě. (Hadj Moussová, 2002)

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Zkreslená data vznikají interpretací jednotlivých osob, která jsou emocionálně zabarvená. Nemusí jít o záměrnou snahu jedince zkreslit realitu, ale zkreslená data vypovídají o tom, jak realitu jedinec vnímá. Např. pokud matka popisuje, že se dítěti dostatečně věnuje, tak je nutné se ptát na konkrétní podobu této pozornosti a z toho vyvodit, jak to pravděpodobně ve skutečnosti vypadá. Matka např. považuje za dostatečnou pozornost vůči dítěti to, že jej ráno vzbudí a večer zkontroluje, že je dítě doma. Ke zkreslování dat může docházet i vlivem sociální percepce, kdy výzkumník je ovlivněn dojmem, který v něm zkoumaná osoba vyvolá a tím dojde k další interpretaci dat (např. výzkumník má jiné morální hodnoty, priority, představy o rodičovské péči, očekávané vzorce chování apod. než zkoumaná osoba). (Hadj Moussová, 2002)

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Pro sociální práci a pro další práci se studijní oporou bude využívána struktura Hučíka a Hučíkové (2009):

- 1. Základní údaje: osobní údaje, diagnóza, problém**
- 2. Anamnéza: rodinná a osobní (zdravotní, školní, profesní, sociální)**
- 3. Status praesens: popis problému od historie do současnosti, analýza problému**
- 4. Přijatá opatření - souhrn**
- 5. Navržená opatření/doporučení.**
- 6. Navržená opatření/doporučení**
- 7. Prognóza: krátkodobá a dlouhodobá**
- 8. Katamnéza**
- 9. Vlastní zhodnocení, sebereflexe**

TEORIE:

Analýza problematiky na základě odborných zdrojů.

Min. 2 odborné publikace.

Odkazy v textu v souladu s Metodickým pokynem děkana.

Za textem uvést seznam použité literatury.

V teorii popsat příčiny, projevy apod. a především zacílit na možné intervence/opatření/doporučení (sociální, školní, zdravotní apod.), uvést všechny možné zdroje podpory, konkrétní názvy organizací apod.

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

Zpracoval/a: (uvést své jméno, datum vzniku kazuistiky)

Použité metody a zdroje dat: (uved'te všechny zdroje, které byly využity k získání informací o případě, např. rozhovor s klientem, školní dotazník, rozhovor s rodičem, učiteli, zaměstnavatelem, studium lékařské dokumentace apod.)

Délka zpracování: (např. 60 min rozhovor s klientem, 30 min studium odborné dokumentace)

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

1. Osobní údaje klienta:

Jméno: paní X.

Pohlaví: žena

Narozena: 1980, narozena na vesnici

Aktuální bydliště: středně velké město

Aktuální stav/problém: ohrožení finanční tísní, zdravotní problémy

Diagnózy:

Dg. zdravotní postižení (ztráta sluchu na pravé ucho, omezení hybnosti PHK po úraze), ČID

Nezaměstnanost

(Uvádíte-li v textu zkratky, na konci kazuistiky uvést seznam)

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

1. Osobní údaje klienta:

Jméno: Honza

Pohlaví: chlapec

Narozen: 2010 ve středně malém městě

Aktuální bydliště: středně malé město

Aktuální stav/problém: výchovné problémy, záškoláctví,
neprospěch

Diagnóza: ---

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

1. Osobní údaje klienta:

Jméno: Karel Vondráček

Pohlaví: muž

Narozen: 1997 v Jeseníku

Aktuální bydliště: Písecká 2, Jeseník

Aktuální stav/problém:

Karel moc utrácí, nadělal si všude dluhy, neví, jak je splácet.

Říká: „to bude asi problém“.

Diagnóza: moc utrácí a nemá náhled chorobnosti

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

1. Osobní údaje klienta:

Jméno: Pepík

Pohlaví: klučik

Narozen: 12 let 2 měsíce (ročník 2008) asi v Ostravě

Aktuální bydliště: Ostrava

Aktuální stav/problém:

Učitelé si stěžují na nepozornost Pepy, vyrušování v hodině, používání vulgarismů vůči spolužákům i učitelům. Pepa má neomluvené hodiny.

Diagnózy: nevychované dítě

KAZUISTICKÝ SEMINÁŘ

1. Osobní údaje klienta:

Jméno: KLIKLA KLO

Pohlaví: muž

Narozen: nezjištěno, vypadá tak na 80 let

Aktuální bydliště: nezjištěno

Aktuální stav/problém:

Kliklaklo nemá žádný problém, poslali ho sem z úřadu práce.

Diagnóza: nevíme